

## Voorzitter

In stemming komt het amendement-Hoekema c.s. (stuk nr. 14, I).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van de CD en de SP tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

Ik stel vast, dat door de aanneming van dit amendement het andere op stuk nr. 14 voorkomende amendement als aangenomen kan worden beschouwd.

Artikel 2, zoals het is gewijzigd door de aanneming van het amendement-Hoekema c.s. (stuk nr. 14, I), wordt zonder stemming aangenomen.

De artikelen 3 t/m 7 worden zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het amendement-Van der Vlies (stuk nr. 18, I).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fractie van de CD tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

Ik stel vast, dat door de aanneming van dit amendement het andere op stuk nr. 18 voorkomende amendement als aangenomen kan worden beschouwd.

Artikel 8, zoals het is gewijzigd door de aanneming van het amendement-Van der Vlies (stuk nr. 18, I), wordt zonder stemming aangenomen.

De artikelen 9 t/m 11 worden zonder stemming aangenomen.

Artikel 12, zoals het is gewijzigd door de aanneming van het amendement-Van der Vlies (stuk nr. 18, II), wordt zonder stemming aangenomen.

De artikelen 13 t/m 17 worden zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het amendement-Noorman-den Uyl c.s. (stuk nr. 11, I).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fractie van de CD tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

Ik stel vast, dat door de aanneming van dit amendement het andere op stuk nr. 11 voorkomende

amendement als aangenomen kan worden beschouwd.

In stemming komt het amendement-Van der Hoeven (stuk nr. 12, I).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de groep-Nijpels, het AOV, de Unie 55+, de SGP, GroenLinks, de SP en het lid Hendriks voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

Ik stel vast, dat door de verworping van dit amendement de andere op stuk nr. 12 voorkomende amendementen als verworpen kunnen worden beschouwd.

In stemming komt het amendement-Van der Hoeven (stuk nr. 13).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de Unie 55+, het AOV, de SGP, de groep-Nijpels, de SP, GroenLinks en het lid Hendriks voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt het amendement-Remkes c.s. (stuk nr. 15, I).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, D66, de RPF, de SGP, het GPV, het CDA, de PvdA, de groep-Nijpels, het AOV, de Unie 55+, de CD en het lid Hendriks voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

Ik stel vast, dat door de aanneming van dit amendement de andere op stuk nr. 15 voorkomende amendementen als aangenomen kunnen worden beschouwd.

Bijlage 1, zoals deze is gewijzigd door de aanneming van het amendement-Hoekema c.s. (stuk nr. 14, II), het amendement-Noorman-den Uyl (stuk nr. 11, I) en het amendement-Remkes c.s. (stuk nr. 15, I), wordt zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het amendement-Van der Hoeven c.s. (stuk nr. 16, 1).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fractie van de CD tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige

fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

Ik stel vast, dat door de aanneming van dit amendement het andere op stuk nr. 16 voorkomende amendement als aangenomen kan worden beschouwd.

Bijlage 2, zoals deze is gewijzigd door de aanneming van het amendement-Remkes c.s. (stuk nr. 15, II) en het amendement-Van der Hoeven (stuk nr. 16, I), wordt zonder stemming aangenomen.

Bijlage 3 wordt zonder stemming aangenomen.

Bijlage 4, zoals deze is gewijzigd door de aanneming van het amendement-Noorman-den Uyl c.s. (stuk nr. 11, II), het amendement-Remkes c.s. (stuk nr. 15, III) en het amendement-Van der Hoeven c.s. (stuk nr. 16, II), wordt zonder stemming aangenomen.

Bijlage 5 wordt zonder stemming aangenomen.

De beweegreden wordt zonder stemming aangenomen.

De **voorzitter**: De eindstemming over het wetsvoorstel zal volgende week plaatsvinden.

---

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van orde.

**Vragen** van het lid Marijnissen aan de minister voor Ontwikkelingssamenwerking, over **zijn uitspraken over het kabinetsbeleid en zijn rol daarin**.

□

De heer **Marijnissen** (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik zou niet zover willen gaan, te zeggen dat alle vijanden van het asociale beleid van dit parse kabinet per definitie ook mijn vrienden zijn. Maar ik koester wel een buitengewone belangstelling voor deze mensen. Ik reken onder hen ook de minister voor Ontwikkelingssamenwerking, de heer Pronk.

Twee journalisten, te weten Margriet Brandsma en Pieter Klein, hebben een boek geschreven over de heer Pronk. En ± o, ironie! ± dit boek zal hedenmiddag door de heer Bolkestein worden overhandigd aan



De heer Pronk, Minister voor Ontwikkelingssamenwerking

de heer Pronk. De heer Pronk mag het eerste exemplaar in ontvangst nemen. Hoewel deze twee politici ogenschijnlijk elkaars tegenstanders zijn, hebben zij ook veel gemeen. De heer Bolkestein wordt nogal eens getypeerd als iemand die oppositie voert tegen een kabinet waarin in ieder geval zijn partij een buitengewoon belangrijke rol speelt. Dat is inderdaad heel bijzonder.

Maar minister Pronk kan er ook wat van. In het boek dat vandaag uitkomt, zegt hij grote problemen te hebben met de bezuinigingen van 18 mld. van dit kabinet. Zijn bezwaren tegen de privatisering van de Ziektewet en de WAO zijn zelfs zo zwaarwegend dat hij een aanbod om minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid te worden heeft afgeslagen, ook na zware druk van de partijtop. De grens die ik getrokken heb, is dat ik het niet persoonlijk wil uitvoeren, zo wordt de minister in het boek geciteerd. Dat valt op zichzelf heel wel te begrijpen. Ik zou het zelf ook niet uit willen voeren. Maar ik heb het regeerakkoord dan ook niet ondertekend. En hoewel het hier om zaken gaat die de meest essentiële punten betreffen van dit paarse kabinet, tekende de minister voor Ontwikkelingssamenwerking wel het regeerakkoord. Dat is bijzonder. Dat is heel bijzonder. Daarom wil ik de

minister de volgende vragen voorleggen.

1. Hoe ziet de minister dit nu zelf allemaal? Spreekt het kabinet nu wel of niet met één mond? Hebben wij hier te maken met een staatsrechtelijk novum? En mogen wij in de toekomst bijvoorbeeld van minister Jorritsma de uitspraak verwachten dat zij zich volledig wenst te distantiëren van het beleid van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking?

2. Eerder vergeleek de minister zijn positie met die van een burgemeester in oorlogstijd. Dat was ten tijde van het vorige kabinet. Hoe wil de minister zijn huidige positie omschrijven?

3. Het belang van deze vragen en de antwoorden daarop is groot, daar uit hetzelfde boek blijkt dat de minister aspiraties heeft in de richting van het fractieleiderschap van de Partij van de Arbeid in de Tweede Kamer. Hij zou misschien zelfs minister van Buitenlandse Zaken willen worden. Mijn vraag is: zou hij eventueel ook het premierschap overwegen?

Minister **Pronk**: Mijnheer de voorzitter! Ik begin met de vraag: hoe ziet de minister het zelf? In de desbetreffende tekst heb ik mijn ambitie weergegeven om een

tweede termijn als minister voor Ontwikkelingssamenwerking te kunnen voltrekken. Ik had daarvoor nogal wat overtuigingskracht nodig. Het ging daarbij niet alleen om de ontwikkelingssamenwerking in engere zin. Ik wilde anderen er ook van overtuigen dat ik minder geschikt was dan anderen om een andere positie in te nemen in het desbetreffende kabinet. Ik spreek nu over enkele jaren geleden. Het was toen algemeen bekend dat ik in de fractie van de Partij van de Arbeid bij de discussie over de totstandkoming van het regeerakkoord nogal wat problemen had met de desbetreffende sociale paragraaf. Ik heb toen als één van de argumenten ten gunste van de continuering van mijn huidige werkzaamheden als minister voor Ontwikkelingssamenwerking naar voren gebracht, dat het niet zo geloofwaardig zou zijn als juist ik dat onderdeel zou uitvoeren. Immers, ik had veel bezwaren tegen het desbetreffende onderdeel van het totale regeerakkoord, een regeerakkoord dat ik verder graag onderschreef. Ik had mij immers altijd warm voorstander van een paars kabinet getoond. Achteraf, mijnheer de voorzitter, had ik natuurlijk geen gelijk. Het regeerakkoord blijkt bijzonder veel ruimte te bieden voor een uitstekende sociale politiek. Collega Melkert voert het prima uit, beter dan ik ooit zelf zou hebben gekund.

Ik ben een loyaal lid van het kabinet, zeg ik in antwoord op de tweede vraag van de geachte afgevaardigde de heer Marijnissen. In antwoord op zijn derde vraag zeg ik: dat wens ik te blijven.

De heer **Marijnissen** (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik ben onder de indruk van de reactie van de minister, vooral omdat hij zijn eigen ongelijk erkent en hij zelfs zover gaat dat hij deze minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid complimenteert voor zijn sociale politiek. Dat is toch wel heel bijzonder: dat iemand eerst zegt tegen privatisering van de Ziektewet en de WAO te zijn en wel om heel belangwekkende redenen en vervolgens zegt toch te kunnen instemmen met dit deel van de paarse politiek. Maar, mijnheer de voorzitter, ik heb nog twee andere vragen aan de minister.

## Marijnissen

In het programma Buitenhof van afgelopen zondag zei de minister buitengewoon te spreken te zijn over het open, niet regenteske karakter van dit kabinet. Sterker, hij had in het verleden te maken gehad met bureaucratische, technocratische kabinetten, maar o, wat was paars anders. Ik wil de minister vragen hoe hij deze uitspraak ziet in het licht van het volgende. Naar in ieder geval mijn gevoel houdt dit kabinet niet zozeer rekening met de Eerste of de Tweede Kamer, maar vooral met de achterkamer. Ik doel hiermee vooral op datgene wat is gebeurd aan de vooravond van het debat over de privatisering van de Ziektewet. De bewindslieden van dit kabinet maakten met de woordvoerders van de coalitiefracties afspraken over dat debat. Dat is ook gebeurd aan de vooravond van de beslissing van het parlement over het instellen van een parlementair onderzoek. Graag hoor ik wat de zienswijze van de minister hierop is.

Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog een andere vraag aan de minister. In het bewuste boek wordt hem een uitspraak in de mond gelegd en ik hoor graag of die correct is weergegeven. De uitspraak luidt: de afspraken in het regeerakkoord zijn niet zo absoluut, althans ik hoop dat, dat zij het zicht op de samenleving zullen belemmeren. Mijn vraag aan de minister is simpel: staat hij achter deze uitspraak en vindt hij inderdaad dat dit kabinet wel in voldoende mate een juiste kijk op de gang van zaken in de samenleving heeft?

Tot slot, voorzitter, wil ik een vraag stellen aan de fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid. Die vraag heeft te maken met het dualisme. Hoe verklaart de heer Wallage dat door leden van het kabinet fundamentele kritiek op dit paarse beleid kan worden geventileerd ± ik doel op de 18 mld. en de kritiek op de privatisering van de Ziektewet en de WAO ± dan door de fractie van de Partij van de Arbeid in deze Kamer?

Minister **Pronk**: Voorzitter! Ik ga iedere vrijdag met bijzonder veel genoegen naar de vergadering van de ministerraad. Dat is weleens anders geweest en het is niet de eerste keer dat ik dat zeg. Tijdens die vergaderingen kan ik namelijk een discussie meemaken waarin het zicht op de samenleving niet wordt

verloren en waarin de afspraken die ooit zijn gemaakt niet kost wat kost blijven gelden. Dat vind ik prettig, want dit betekent dat een poging wordt gedaan om te regeren op een niet-regenteske manier.

In de twee jaar dat ik lid ben van dit kabinet heb ik nog nooit deelgenomen aan een bijeenkomst in een van de achterkamertjes, maar misschien komt dat doordat ik niet zo'n belangrijke positie heb in dit kabinet. Ik ken die dus niet van binnen; ik was er niet bij.

Voorzitter! Er is een uitspraak geciteerd. Daarmee gaf ik een bespiegeling, een terugblik, omtrent mijn opvattingen die ik destijds had en die ik in de desbetreffende periode meermalen heb geuit. Wat dat betreft is er niets nieuws.

De heer **Wallage** (PvdA): Voorzitter! Ik kan de heer Marijnissen niet echt verder helpen. De fractie van de Partij van de Arbeid steunt dit kabinet en heeft, als zij dat nodig vindt, kritiek. Dat bespreken we met elkaar en dat dragen wij uit. De kritiek die individuele leden van het kabinet daar ex post aan toevoegen, is van een andere orde. De heer Marijnissen heeft te maken met de afweging die wij hier maken. Dat hij daarover niet helemaal tevreden is, kan ik niet helpen.

De heer **Janmaat** (CD): Mijnheer de voorzitter! Deze PvdA-minister moet een uiterst gelukkig man zijn. Hij heeft totaal niets te maken met de grote financiële problemen in Nederland. Hij hoeft zijn hoofd maar af te wenden voor de toenemende armoede. Hij, minister Pronk, mag in het buitenland met honderden miljoenen blijven smijten in de richting van problemen die niet worden opgelost, wetend dat het geld dat hij wegsmijs veelal niet op de plaats van bestemming aankomt.

De minister heeft daarnet gezegd dat hij dikwijls het kabinetsberaad volgt. Krijgt hij, gezien de geweldige armoede hier in de grote steden, nooit de neiging om tegen de minister van Binnenlandse Zaken te zeggen: joh, hier heb je een deel van mijn ontwikkelingsgelden om de problematiek in Nederland aan te pakken?

Minister **Pronk**: Voorzitter! Ik was hier naartoe geroepen om twee series mondelinge vragen te beantwoorden: de vragen waar wij nu mee bezig zijn en de vragen over de situatie rond de duizenden vluchtelingen op de boten uit Liberia. Die laatste vragen behoeven niet te worden gesteld, omdat Ghana en misschien Nigeria de mensen alsnog gaan opnemen. Ik geef het voorbeeld, omdat het de actualiteit van vandaag is. Voor dit soort mensen gaat het om een situatie van leven of dood, een situatie die wij gelukkig in de Nederlandse samenleving niet meemaken. Voor dit soort mensen hebben wij in de afgelopen drie jaar, 1994, 1995 en 1996, inderdaad miljoenen gulden uitgegeven en niet weggesmeten.

De heer **Rosenmöller** (GroenLinks): Voorzitter! Met hartgrondige instemming met het laatste onderdeel van de beantwoording keer ik terug naar het oorspronkelijke thema.

De minister voor Ontwikkelingssamenwerking maakte zich wel erg gemakkelijk van de zaken af. Vindt hij nog steeds dat de privatisering van de Ziektewet niet goed is? Vindt hij dat als hij nu spreekt over een goede sociale politiek, hij achteraf ongelijk had met zijn kritiek op die privatisering van de sociale zekerheid? Als hij die kritiek nog steeds heeft, is hij dan in het kabinet ten onrechte akkoord gegaan of heeft hij een aantekening laten maken die ons niet bekend is?

Minister **Pronk**: Voorzitter! Ten eerste ben ik niet zo'n groot voorstander van het opdringen van de markt in het publieke domein. Dat is algemeen bekend. Ten tweede staan in het regeerakkoord elementen waar je het minder en meer mee eens kunt zijn. Dat is nu eenmaal een onderdeel van het voeren van een kabinetsbeleid met een coalitie. Ten derde houd je je aan afspraken die in hun totaliteit zijn gemaakt.

Het aardige van de politieke discussie van de afgelopen paar jaar binnen het kabinet en tussen kabinet en parlement is dat er inderdaad continu nieuwe compromissen kunnen worden gesloten. Datgene

## Pronk

wat ooit is afgesproken hoeft niet precies te worden uitgevoerd omdat het nu eenmaal zo is afgesproken. Je kunt naar elkaar luisteren. Vanuit die optiek ben ik het volkomen eens met de uitkomsten van het kabinetsbe- raad en van het beraad tussen het kabinet en het parlement. Ik zie de tweede helft van deze kabinets- periode, waarin een belangrijke discussie zal plaatsvinden over de hervorming van de sociale zekerheid, met vertrouwen tegemoet.

De heer **Weisglas** (VVD): Voorzitter! De minister voor Ontwikkelingssamenwerking heeft net zijn grote loyaliteit aan dit kabinet nog eens betuigd. De VVD-fractie is hem daar dankbaar voor en is door hem gerustgesteld. Tegelijkertijd heeft de minister het vorige kabinet, van CDA en PvdA, als regentesk omschreven. Voor ons, als buitenstaanders ten opzichte van dat kabinet, was dat een interessante mededeling. De minister heeft bijna vijf jaar deel uitgemaakt van dat kabinet. Zou het niet eleganter zijn geweest om die waarneming eerder in het openbaar te doen? De minister heeft dat al eerder gedaan, maar het gaat mij er nu om of hij dat niet ook in de Tweede Kamer had moeten doen. Had hij daar na zo'n tweeënhalve jaar in dat kabinet niet consequenties uit moeten trekken in plaats van die informatie thans, nu die politiek niet meer zo relevant is, hier naar voren te brengen?

Minister **Pronk**: Voorzitter! De dankbaarheid begrijp ik, maar de geruststelling niet. Geruststelling betekent namelijk dat je geen vertrouwen had, terwijl de heer Weisglas dat van het begin af aan had kunnen hebben. De informatie is geen nieuwe informatie; ik heb nooit van mijn hart een moordkuil gemaakt. Ook in het verleden heb ik diverse malen gezegd dat ik vrijdag niet de leukste dag vond. Tegenwoordig vind ik vrijdag eigenlijk wel de leukste dag van de week.

Mevrouw **Roethof** (D66): Voorzitter! De heer Marijnissen baseert de vragen die hij aan de minister voor Ontwikkelingssamenwerking heeft

gesteld, op een artikel dat in Vrij Nederland heeft gestaan. Wij hebben de Groene Amsterdammer van 1 mei jl. er nog even bij gepakt. Daarin staat een profiel van de Socialistische Partij en wordt de heer Marijnissen geïnterviewd. Hij zegt daar onder andere over ons werk hier in de Kamer dat wij geen analyses meer maken en dat wij de samenhang niet meer willen zien, omdat het hier "allemaal opportu- nisme en waan van de dag" is. Ik wil de heer Marijnissen vragen hoe hij zijn optreden hier vandaag wil karakteriseren. Is dit politieke stuntwerk van hem iets anders dan publicitair opportunisme?

De heer **Marijnissen** (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik zou bijna in verlegenheid raken door deze vraag, maar dat is absoluut niet aan de orde. Wat ik graag te weten wil komen ± dat is echter buitengewoon moeilijk, omdat het vragenuur zich eigenlijk niet leent voor een echte ondervraging; een interpellatie vond ik evenwel een iets te zwaar middel ± is of wij hier te maken hebben met een staatsrechtelijk novum. Ik blijf het buitengewoon merkwaardig vinden dat iemand die, toen het PvdA-verkiezingsprogramma werd gepresenteerd, zei dat hij 8 mld. bezuinigingen al te veel vond ± ik heb hier het desbetreffende stuk uit Het Parool liggen ± uiteindelijk toch instemt met een bezuiniging van 18 mld. die in het verkiezingspro- gramma van de heer Bolkestein staat. Dat vind ik merkwaardig. Ik vraag dan ook hoe consistent deze minister is. Die minister zegt eerst dat hij de privatisering van de Ziektewet en de WAO afwijst. Twee jaar na dato zegt hij evenwel: ik zag het verkeerd; ik heb ingestemd met het paarse regeerakkoord en ik betreur dat nu niet langer. Ik vind dat niet consistent. Daarom vind ik het inderdaad van belang om op zo'n moment als parlementarier aan zo'n bewindspersoon te vragen om opheldering te verschaffen. Dat heeft niets met opportunisme te maken; dat heeft, naar mijn idee, te maken met het doen van je werk in de Kamer.

De heer **De Hoop Scheffer** (CDA): Voorzitter! Nu de minister voor

Ontwikkelingssamenwerking kennelijk van burgemeester in oorlogstijd burgemeester in vreedstijd is geworden, wil ik hem vragen hoe hij de gespletenheid die hij aan de dag legt in zijn uitspraken deze week en in zijn uitspraken van vandaag, in overeenstemming wil brengen met zijn deelname aan vorige kabinetten. Hoe zat het eigenlijk precies met dat regenteske?

Minister **Pronk**: Voorzitter! Mijn opvatting daarover heb ik diverse malen uiteengezet. Ik ben een voorstander van het voeren van kabinetsbeleid dat, zoals de geachte afgevaardigde de heer Marijnissen zojuist citeerde, zo dicht mogelijk gebeurt bij datgene wat de mensen in de Nederlandse samenleving, ook de arme mensen, beweegt. Ik vind dat het om die reden niet wenselijk is om datgene wat je ooit hebt afgesproken als politieke elite, zoals wij hier met z'n allen bij elkaar zitten, onverkort overeind te houden, ongeacht veranderingen die zich voordoen. Om dezelfde reden heb ik diverse malen teruggeblikt op de politiek waar ik zelf medeverantwoor- delijk voor ben geweest. Ik noem de desbetreffende bundel interviews over het vorige kabinet. Het begrip "regentesk" heb ik bij wijze van een soort zelfkritiek gehanteerd. Ik ben niet wars van zelfkritiek. Ik probeer als politicus zo dicht mogelijk bij de mensen de politiek te voeren die wij hier hebben neergezet om dezelfde reden. Daar slaag ik lang niet altijd in, maar ik doe er wel mijn best voor.

De heer **Lansink** (CDA): Voorzitter! Ik wil de minister vragen of zijn gespletenheid van vandaag, die terug te voeren is op andersoortige gespletenheden, tot het oordeel moet leiden dat hij nu spijt heeft van deelname aan de vorige ploeg.

Minister **Pronk**: Geenszins. Er is van gespletenheid ± dat is een term die door de heer Lansink is overgeno- men van de heer De Hoop Scheffer ± geen enkele sprake. Ik maak van mijn hart geen moordkuil. Ik herhaal opmerkingen die ik eerder heb gemaakt desgevraagd. Ik keer mij daar verder niet vanaf. Ik was met



De heer Verhagen (CDA)

genoegen lid van het vorige kabinet, omdat ik in 1989, gezien de uitkomst, koos voor de desbetreffende coalitie. Ik ben groot voorstander van deze coalitie, gegeven de uitkomst van de verkiezingen in 1994. Die was anders dan die in 1989. Dat is geen gespletenheid.

De heer **Van Traa** (PvdA): Ik wil aan de heer De Hoop Scheffer vragen of het oordeel dat wij zojuist van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking hoorden over het lood in de schoenen, waarmee hij soms op vrijdagochtend naar het kabinet ging, misschien iets te maken heeft met het feit dat de heer De Hoop Scheffer in de vorige kabinetsperiode toch eigenlijk soms iets minder steun gaf dan de heer Weisglas nu?

De heer **De Hoop Scheffer** (CDA): Dat laatste acht ik nauwelijks mogelijk.

Mevrouw **Sipkes** (GroenLinks): De minister voor Ontwikkelingssamenwerking is toch wel vrij verwarrend bezig. Het was vreemd om te lezen en hier vandaag te horen dat hij het paarse beleid echt steunt, zeker als het gaat om de privatisering van de Ziektewet. Dat staat toch haaks op

andere uitlatingen van hem. Vervolgens zegt hij hier dat hij met genoeg lid is van het paarse kabinet. In antwoord op vragen van de heer De Hoop Scheffer zegt hij dat hij met genoeg lid is geweest van het vorige kabinet. Is het niet zo dat de minister voor Ontwikkelingssamenwerking gewoon met genoeg lid is van een kabinet?

Minister **Pronk**: Het grootste genoeg, dat mij niet altijd is beschoren, ontleen ik aan mijn aanwezigheid in het parlement. Verder ben ik sociaal-democraat in een politieke situatie waarin het onmogelijk is om als één van de Nederlandse samenleving een meerderheidskabinet te vormen. Je bent dus altijd onderdeel van een coalitie. Dat ben ik met genoeg, omdat ik een sociaal-democraat ben en bereid ben tot het sluiten van compromissen. Ik probeer in een dergelijke coalitie echter op geen enkele manier echt mee te werken aan een verwatering van de eigen uitgangspunten. Het dient overduidelijk te zijn dat samenwerking met andere fracties, of dat nu een christen-democratische is of een liberale, voor sociaal-democraten niet betekent dat er een eenheidsworst wordt gevormd, maar wel dat

wij moeten proberen om samen te werken, vanuit verschillende visies, aan een compromis, zonder de verschillen te verdoezelen.

De heer **Van Middelkoop** (GPV): Voorzitter! Het valt in elke minister te waarden als hij weinig behoefte heeft om zijn idealen te laten verwateren. Ik begrijp echter niet helemaal waarom hij kennelijk zich in dit kabinet plezieriger voelt dan in het vorige. Bestaat die voldoening wellicht hier uit dat hij onder dit kabinet een lager budget heeft voor Ontwikkelingssamenwerking dan hij had onder het vorige kabinet?

Minister **Pronk**: Zoals de geachte afgevaardigde heel goed weet, is onder het vorige kabinet, helaas, voor het eerst in de geschiedenis van de Nederlandse ontwikkelingsamenwerking de begroting voor ontwikkelingshulp twee achtereenvolgende jaren verlaagd. Zoals de geachte afgevaardigde heel goed weet, is er nu een afspraak gemaakt om dat op geen enkele manier meer aan te tasten, gaat de hulpverlening ieder jaar omhoog en is het ook mogelijk geweest om in het afgelopen jaar een percentage te halen dat momenteel geschat wordt op 0,84% van het nationaal inkomen. Dat is een percentage dat verder niet meer wordt aangetast, omdat in dit kabinet ± daar ben ik heel blij om ± geldt: afspraak is afspraak.

De heer **Verhagen** (CDA): Mijnheer de voorzitter! Als afspraak, afspraak is, hoe komt het dan dat dankzij de Kamer en vooral dankzij de inzet van de CDA-fractie de bezuinigingen op de begroting van Ontwikkelingssamenwerking niet gerealiseerd worden?

Minister **Pronk**: Voorzitter! Ik heb uit dat debat niet de indruk gekregen dat dit aan de CDA-fractie te danken was. Ik had de indruk dat de totale begroting van Ontwikkelingssamenwerking de steun van de gehele Kamer heeft gekregen.

□

De heer **Poppe** (SP): In het verkiezingsprogramma van de PvdA staat dat de norm voor ontwikkelingsamenwerking 1% moet zijn.

Minister **Pronk**: 0,9%!

De heer **Poppe** (SP): 1%.

Minister **Pronk**: 0,9% plus 0,1% voor milieubeleid.

De heer **Poppe** (SP): In het regeerakkoord is als bodem 0,7% opgenomen en wordt er naar 0,9% gestreefd. Volgens het boek heeft minister Pronk daarvan gezegd dat hij het een slechte manier van onderhandelen vond. Is dat juist en, zo ja, is de heer Wallage dan blij met deze uitspraak?

□

Minister **Pronk**: Het antwoord op de vraag of ik het een slechte manier van onderhandelen vond, is "ja".

□

De heer **Wallage** (PvdA): Ik was er blij mee dat de gehele PvdA-fractie, inclusief het lid Pronk, het onderhandelingsresultaat heeft goedgekeurd.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

---

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op het basisonderwijs, de Interimwet op het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs en de Tijdelijke wet bekostiging nieuwe basisscholen inzake vereenvoudiging van het bekostigingsstelsel voor het basisonderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs (vereenvoudiging Londo) (23636).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

De **voorzitter**: Het lijkt mij mogelijk, als beheersing betracht wordt ter zake van interrupties, om de behandeling van dit wetsvoorstel om 18.00 uur af te ronden. Indien dat het geval is, behoeven wij morgen niet verder te gaan met de behandeling van dit wetsvoorstel.

□

De heer **Koekkoek** (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het wetsvoorstel vereenvoudiging Londo beoogt het bekostigingsstelsel voor het basisonderwijs en het speciaal onderwijs te vereenvoudigen. Het Londo-stelsel is indertijd ingevoerd wegens de tekorten die de gemeenten hadden onder het stelsel van de Lager-onderwijswet 1920. Op de vraag van de CDA-fractie of het Londo-systeem nu tot een verbetering heeft geleid, heeft de staatssecretaris in de nota naar aanleiding van het verslag geen antwoord gegeven. Ik zou het op prijs stellen als ik dat antwoord alsnog kreeg.

De belangrijkste wijzigingen die het wetsvoorstel brengt, zijn de volgende. In de eerste plaats vermindering van het aantal indicatoren, zelfs het loslaten van de gebouwenmerken die bepalend zijn voor de bekostiging. Een andere wijziging is de invoering van een peildatum. Nog een belangrijke wijziging is een beperking van het beroep op bijzondere omstandigheden.

Er is zeker een aantal argumenten te noemen voor de vereenvoudiging. Als eerste noem ik dat de scholen minder mutaties behoeven door te geven aan het ministerie. Zij weten dus eerder hoe hoog de jaarvergoeding zal zijn. In de tweede plaats is het een voordeel dat de bestuurslast voor het ministerie lager zal zijn. Dat betekent in de derde plaats dat ook de beheersbaarheid en de voorspelbaarheid van de rijksuitgaven groter zal zijn.

Voorzitter! Het grote bezwaar tegen het wetsvoorstel zoals het er nu ligt, is dat de vereenvoudiging te ver doorschiet. Nederland geeft in vergelijking met andere landen van de OESO relatief weinig uit aan het primair onderwijs. De decentralisatie van de huisvesting, waartoe de Tweede Kamer onlangs heeft besloten, gaat gepaard met een bezuiniging van 10%, ook wel efficiencykorting geheten. Daar komen nu de gevolgen van de vereenvoudiging van het Londo-systeem bij. Voor 80 gemeenten, 14% van het huidige aantal, en maar liefst 593 schoolbesturen, 21% van het huidige aantal, betekent deze vereenvoudiging dat zij er 3% of meer op achteruitgaan. Sommige schoolbesturen zelfs meer dan 15%. In dit verband heb ik een vraag over

de precieze percentages. De percentages die ik noemde, staan in de nota naar aanleiding van het verslag. Eerder heeft de regering bij nota van wijziging meegedeeld dat deze nota van wijziging ertoe zou leiden dat 18% van de gemeenten er meer dan 5% op achteruit zou gaan. Uit de laatste gegevens blijkt dus dat 14% van de gemeenten er meer dan 3% op achteruitgaat. Dat kan natuurlijk niet tegelijk waar zijn, dus ik ontvang graag van de staatssecretaris de juiste cijfers.

Uit de steekproef die het Bouwcentrum heeft genomen, blijkt onder andere dat ten gevolge van het wetsvoorstel kleine scholen er naar verhouding meer op achteruitgaan dan grote scholen en dat een schoolbestuur met weinig scholen er naar verhouding meer op achteruitgaat dan een schoolbestuur met veel scholen. Ook zullen kleine gemeenten er naar verhouding meer op achteruitgaan dan grote gemeenten.

Voorzitter! Vindt de staatssecretaris deze effecten van het regeringsvoorstel wenselijk?

Daarbij komt dat al uit het rapport van de Algemene Rekenkamer van maart 1991 bleek ± de regering heeft het niet vermeld, maar het staat wel in het rapport ± dat bijna alle schoolbesturen vonden dat de Londo-vergoedingen niet meer kostendekkend waren voor alle noodzakelijke activiteiten.

Ook in ander opzicht baart het wetsvoorstel zorgen. Op dit moment wordt de schoolgrootte bepaald door het gewogen aantal leerlingen. Dat is ook billijk, want de extra groepen die je met extra leerkrachten kunt vormen, moeten natuurlijk een plek in de school hebben. Volgens het wetsvoorstel zal het genormeerde aantal groepen per school worden berekend op basis van het absolute aantal leerlingen plus een opslag. Het aantal allochtone kinderen, en daarmee de gewichtenregeling, speelt dus voor het aantal groepen geen rol. Daardoor zullen scholen met veel gewogen leerlingen, en meestal zijn dat allochtone leerlingen, in de problemen komen.

Voorzitter! De herverdeeleeffecten van het gewijzigde wetsvoorstel zijn voor de CDA-fractie niet aanvaardbaar. Ze wegen niet op tegen de voordelen die de vereenvoudiging zeker ook heeft. Om het maar te zeggen in de termen van de Vereniging van Nederlandse gemeenten en van de besturen-